



© Çeviren, Okan TAŞDELEN, İnsan Hakları Uygulamacısı ve AIHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN, Haziran 2023. [Daha önce Patreon sayfamda “www.patreon.com/posts/84094387” yayımlanmıştır] Bu özet çeviriyi yayımlama izni, yalnızca HUDOC’a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Human Rights Practitioner and Former B Lawyer of the ECtHR, @O_TSDLN, June 2023. [Already published on my Patreon page “<https://www.patreon.com/posts/84094387>”] Permission to re-publish this summary translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A.E./BULGARİSTAN*

(Başvuru No. [53891/20](#), 23/05/2023)

3. madde (esas ve usul) • Pozitif yükümlülükler • Aile içi şiddetin çocuk mağduruna hukuken ve fiilen yeterli korumayı sağlamadaki kusur • Bütün aile içi şiddet şekillerini cezalandıran ve mağdurlara yeterli güvence sunan etkili bir ulusal yasal çerçeveyi uygulamaya koymadaki kusur • Ciddi şiddet iddialarının etkisiz soruşturulması • Şahsi kovuşturmacı olarak adli işlemleri başlatamayacak ve takip edemeyecek mağdurlara uygulanan şiddete yeterince karşılık veremeyecek olan geçerli yasal hükümler

14. madde (+ 3. madde) • Ayrımcılık • Ulusal makamların, kadınlara yönelik aile içi şiddeti yeterli biçimde ele almadaki kusuru

GİRİŞ

Dava, Sözleşme’nin 3 ve 14. maddeleri altında, başvurucunun aile içi şiddet mağduru olduğu şikâyetlerine, iddia edildiği şekliyle yetkililerin hem hukuken hem de fiilen yetersiz karşılık verdiği şikâyetlerini ilgilendirmektedir.

OLAYLAR

Başvurucu, 2004 doğumludur ve Kostinbrod’da yaşamaktadır.

* Çeviren: Okan TAŞDELEN, AIHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN.

Babasının 2018 yılında ölümünün ardından annesiyle zor bir ilişki yaşayan başvuru, 23 yaşındaki D.M.'yle ilişki yaşamaya başladığında 15 yaşına yeni girmişti. Nisan 2019 tarihinde D.M.'nin yanına taşınmıştır. Başvurucuya göre, D.M. onu sürekli dövmektedir.

Başvuru, 08 Eylül 2019 tarihinde D.M.'nin onu dövdüğünü ileri sürmektedir. Dosyadan, ondan kaçtığı ve 8'i 9 Eylül 2019'da bağlayan gece bir doktor tarafından acilde muayene edildiği anlaşılmaktadır.

09 Eylül 2019 tarihli adli rapor, başvurunun vücudunun çeşitli yerlerinde hematom tespit etmiştir.

Rapor ayrıca, sağ ayağının ön tarafından kabuk bağlamış bir morluğu kayıt altına almıştır.

Rapor, yaralanmalara sert cisimlerle uygulanan darbeler ve baskıların yol açtığı sonucuna varmıştır. Yaralanmaların anlatılan şekilde ve zamanda sebebiyet verilmiş olabileceği ve başvurucuda acı ve ıstıraba neden olduğu belirtilmiştir.

Başvurunun annesi, 10 Eylül 2019 tarihinde, olaylar hakkında sosyal hizmetlere bilgi vermiştir.

Yerel sosyal yardım müdürlüğünün yöneticisi, 26 Eylül 2019 tarihinde, küçüğe karşı bir suçun işlendiğini savcılığa bildirmiş ve bu hususta ön soruşturma başlatılmasını talep etmiştir. Bildirim, anlatıldığına göre önceki aylarda gerçekleşen, başvurunun D.M. tarafından birkaç defa dövülmesini anlatmıştır. En sık olarak ise onu yere itmekte ve yerdeyken onu tekmelemektedir.

Savcılığa bildirim, dövme olaylarının biri sırasında D.M., 08 Eylül 209 tarihinde başvurunun yüzüne tokat attığını, elleriyle boynunu sıktığını, onu yere ittiğini, başını zemine vurduğunu ve yerdeyken onu tekmediğini belirtmiştir.

Bildirime göre, verilerin bütünü Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 211. maddesi anlamında "bir suçun işlenmiş olduğuna işaret eden yeterli delil" oluşturmuştur. Başvurunun uğradığı, şahsi davaya tabi basit yaralanma suçunun, bunun yerine CMK'nın 49. maddesinde savcılığın sahip olduğu yetki uyarınca kamu davasına tabi suç olarak soruşturulması istenmiştir.

Sosyal hizmetler, 07 Ekim 2019 tarihinde, başvurunun durumuna ilişkin bir rapor hazırlamıştır.

Annesine göre başvuru, Ağustos 2019 tarihinden beri, bir yetişkin olan D.M.'yle yakın bir ilişki yaşamaktadır, nadiren eve gelmektedir ve D.M., onu defalarca fiziksel şiddete maruz bırakmıştır.

Başvurunun annesi de 10 Eylül 2019 tarihinde, 08 Eylül 2019 tarihindeki olaylardan sosyal hizmetleri bilgilendirmiştir. Sosyal hizmetler, yukarıda anlatıldığı üzere konuyla ilgili savcılığa yazı yazmıştır.

Başvurunun annesi, 01 Ekim 2019 tarihinde sosyal hizmetler personeliyle yaptığı telefon konuşmasında, D.M.'nin kızını yine dövdüğünü belirtmiştir. Onun elbiselerini yırtmıştır, kulaklarının birinin arkasından hematom vardır ve duyamadığından şikâyet etmektedir.

07 Ekim 2019 tarihi itibarıyla, başvuru ve D.M. arasındaki ilişki sona ermemiştir.

Başvurunun annesi, kızının davranışları üzerinde ebeveynlik kontrolü kullanamadığından; başvurunun sağlık ve güvenliğini temin etmek için sosyal

hizmetler, 08 Ekim 2019 tarihinde, Çocuk Koruma Yasası uyarınca bir koruma tedbiri olarak onu ailesinin dışında bir yere yerleştiren bir karar almıştır.

Sosyal hizmetlerin 26 Eylül 2019 tarihli bildirimi üzerine Kostinbrod Bölge Savcılığı, polis tarafından bazı ön araştırmaların yapılmasını istemiştir.

Polis raporuna göre başvuru, erkek arkadaşı D.M.'nin tıbbi rapordaki yaralanmaları yaptığını söylemiş fakat bununla ilgili detay vermek istememiştir. Ona artık rahatsızlık vermediğinden, şikâyetini geri çekmek istediğini belirtmiştir.

Başvurucunun annesiyle de görüşmüşlerdir. Annesi, 08 Eylül 2019 tarihinde başvuru nasıl D.M.'nin yaşadığı köyden gidip aldığını da anlatmıştır. Aynı gece başvuru, bütün vücudunda yaralanmaların tespit edildiği ve kaydedildiği hastaneye götürmüştür.

Polis, sosyal hizmetlerden yukarıda belirtilen raporu almıştır. Rapora göre başvuru, 08 Ekim 2019 tarihinde, insan ticareti veya diğer şiddetin çocuk mağdurları için olan bir kiriz merkezine geçici olarak yerleştirilmiştir.

Polis tarafından sorgulanan D.M., başvurucuya vurduğunu veya ona psikolojik kötü muamelede bulunduğunu inkâr etmiştir. Polis, D.M.'ye suç işlemesi halindeki sorumluluğuna dair yazılı bir uyarı vermiştir.

Kostinbrod Bölge Savcılığı, 19 Kasım 2019 tarihinde, ceza davası açmayı reddetmiştir. Savcılık, yalnızca özel kovuşturmaya tabi bir suçun, yani basit yaralanmanın işlendiğini ve CMK'nın 49. maddesindeki şartların karşılanmadığını tespit etmiştir. Dahası Polis, aile içi şiddet bağlamında suç işlemesi halindeki cezai sorumluluğuna dair D.M.'yi bilgilendirmişti.

Başvuru, bölge savcısının kararına itiraz etmiştir.

Sofya Bölge Savcısı, 06 Şubat 2020 tarihinde, ceza davası açılmamasını onaylamıştır.

Başvuru, tekrar itiraz etmiştir. Dövülmesinin Sözleşme'nin 3. maddesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi uyarınca kötü muamele olarak nitelendirildiğine ve bu itibarla, bir sonuca ulaşılmadan önce soruşturulması gerektiğine işaret etmiştir.

Sofya İtiraz Savcısı, 10 Nisan 2020 tarihinde, karardaki sonuçların doğru olduğunu tespit ederek alt savcının kararını onaylamıştır.

Başvuru, Yargıtay Savcılığına itiraz etmiş; ilgili delillerin toplanmadığını belirtmiştir. Ayrıca, şahsi ceza kovuşturmasının uygun giderim sağlayamayacağına ve bir küçük olarak onun için etkili yol oluşturmadığına işaret etmiştir. Kamu kovuşturmasına tabi birkaç suçun mağduru olduğu şikâyeti itibarıyla, bunlardan sadece birini şahsi soruşturma ile takip etmek zorunda değildi.

Yargıtay Savcılığı, 04 Ağustos 2020 tarihinde, şikâyetlerinin soruşturulmasının reddinin kaldırılması için hiçbir neden bulunmadığını başvurucuya bildirmiştir. Hususiyle, Sofya Bölge Savcısının ret kararı, iyi gerekçelendirmişti ve yeterince detaylıydı.

Yargıtay Savcılığının bu başvuru kapsamındaki 20 Ağustos 2021 tarihli mektubunda, başvuru durumunda Ceza Kanunu'nun (CK) 130. maddesindeki suçun (basit yaralanma) işlendiğinin savcılık tarafından belirlendiğini ve suçun şahsi kovuşturmaya tabi bulunduğunu teyit etmiştir. Yargıtay Savcılığı, "aile içi şiddet bağlamında" işlendiğinin değerlendirilmesi için CK'nın 93 (31) maddesinin eylemden önce sistematik fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddetin gerçekleşmesini ve aynı konutta yaşayan faille olan ya da fiili evlilik ilişkisindeki bir kişiye yapılması gerektirdiğini ayrıca belirtmiştir.

Yargıtay Savcılığı, başvuruçunun durumunda, ona karşı tek bir şiddet eyleminin işlendiğinin saptandığını söylemiştir. Dahası, başvuruçunun D.M.'nin evinde bir seferde birkaç gün kalması ve nereye gittiğini belirtmeksizin ayrılmayı sürdürdüğü annesinin evine dönmeye devam etmesi nedeniyle; kanunun aradığı sürekli birlikte yaşam kanıtlanmamıştı. Son olarak başvuruçunun, D.M.'yle fiili evlilik ilişkisi içinde de yaşayamazdı. Bunun için iki yetişkin bireyin, karı ve koca olarak birbirinin ve evin bakımını üstlenmek suretiyle aynı konutta iki yıldan az olmayan bir süre için yaşaması gerekmektedir (Adli Yasa'nın Ek Maddelerinin 6. noktası). Başvuruçunun bir yetişkin değil, küçük olması nedeniyle; yasanın tanımı başvuruçunun ve D.M.'nin fiili evlilik ilişkisi içinde olması olasılığını hariçte bırakmaktaydı.

HUKUK

I. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

1. Başvuruçunun, tek olarak ve Sözleşme'nin 13. maddesiyle ilişkili biçimde 3. madde altında, aile içi şiddet mağduru olmasından ve devletin ona yeterli koruma sunmamasından şikâyet etmiştir. Davanın olgularının hukuki nitelendirilmesinin uzmanı olarak Mahkeme (bkz. *Radomilja ve Diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, §§ 114 ve 126, 20 Mart 2018), şikâyetlerin yalnızca 3. madde altından incelenmesinin uygun olduğu görüşündedir.

A. Kabul Edilebilirlik

67. Hükûmetin, şahsi kovuşturmanın etkili yol olduğu beyanlarına ilişkin olarak Mahkeme, başvuruçunun şikâyetinin özünün yalnızca kamu kovuşturmasının etkili yol oluşturabileceği olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme bu nedenle, bu meselenin esasla yakından ilişkili bulunduğunu değerlendirmekte ve esasla birleştirmektedir.

B. Esas

a) Genel İlkeler

2. Mahkeme, fiziksel saldırıdan, cinsel, ekonomik, duygusal veya sözlü istismara kadar uzanan çeşitli şekiller alabilen aile içi şiddet meselesinin, bireysel bir olayın ötesine geçtiğini yinelemektedir. Bu, bütün üye devletleri çeşitli şekillerde etkileyen ve genellikle kişisel ilişkilerde veya kapalı devrelerde gerçekleştiğinden ve kadınlar, mağdurların ağırlıklı çoğunluğunu oluşturmakla birlikte, farklı aile üyelerini etkilediğinden, her zaman yüzeye çıkmayan, genel bir sorundur (bkz. *Volodina/Rusya*, No. [41261/17](#), § 71, 09 Temmuz 2019).

3. Aile içi şiddet mağdurlarının hususi savunmasızlığı ve onların korunmasına devletin aktif katılımı ihtiyacı, birçok uluslararası belgede ve Sözleşme'nin farklı hükümleri altındaki Mahkeme içtihatlarında vurgulanmaktadır (bkz. *Opuz/Türkiye*, No. [33401/02](#), §§ 72-86, AİHM 2009; *Bevacqua ve S./Bulgaristan*, No. [71127/01](#), §§ 64-65, 12 Haziran 2008; *Hajduová/Slovakya*, No. [2660/03](#), § 46, 30 Kasım 2010). İlgili uluslararası belgelerde, aile içi şiddet mağdurlarına etkili koruma ve güvencelerin

sağlanması gerektiğine dair genel bir kabul vardır (bkz. *Kurt/Avusturya*¹ [BD], No. [62903/15](#), § 162, 15 Haziran 2021).

4. Mahkeme ayrıca, aile içi şiddet iddialarına acil bir karşılığın yetkililerden istendiğine hükmetmiştir (bkz. *Kurt/Avusturya*, yukarıda anılan, § 165). Bir aile içi şiddet şikâyeti almalarının ardından yetkililerin, hızlıca hareket etmekte kusur gösterdiklerini tespit ettiğinde; harekete geçmekteki bu kusurun, şiddet eylemlerinin tekrarlanmasına elverişli bir cezasızlık durumu yaratmak suretiyle, böyle bir şikâyeti herhangi bir etkililikten yoksun kıldığına hükmetmiştir (*Talpis/İtalya*, No. [41237/14](#), § 117, 02 Mart 2017).

5. Mahkeme, aile içi şiddet olaylarını ele alırken yetkililerden hususi bir özenin istendiğini tekrar teyit etmiştir (bkz. *Kurt/Avusturya*, yukarıda anılan, § 166). Aile içi şiddet mağdurlarının içine girdiği grup olan çocuklar ve diğer savunmasız bireylerin, şahsi bütünlüğe karşı böylesine ciddi ihlallere karşı etkili caydırıcılık şeklinde bir devlet korumasına özellikle hakkı vardır (bkz. *Talpis/İtalya*, yukarıda anılan, § 99).

b) Bu İlkelerin Mevcut Davaya Uygulanması

i. 3. Madde Altındaki Eşik

90. Belli bir süre boyunca yinelenen kötü muamele olaylarını içeren aile içi şiddet şikâyetine ilişkin bir davada - *Valiulienė/Litvanya* (No. [33234/07](#), §§ 68 ve 70, 26 Mart 2013) - Mahkeme, başvuru hafif fiziksel yaralanmalara maruz kalmasına rağmen; bu yaralanmaların, korku, ıstırap ve değersizlik duyguları tarafından, maruz kaldığı kötü muamelenin Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girecek kadar "aşağılayıcı" olarak değerlendirilebileceği ölçüde yoğunlaştırıldığını tespit etmiştir.

6. Mahkeme, başvuru kişinin şikâyetinin kaynağındaki muamelenin 3. maddeyi devreye sokmak için gerekli ağırlık eşiğine ulaştığını tespit etmektedir.

92. Mahkeme, başvuru kişinin şikâyetlerinin iki katlı olduğunu kaydetmektedir. Bir yandan, aile içi şiddet şikâyeti olaylarına devletin müdahalesini düzenleyen yasal çerçevenin yetersiz olduğundan; diğer yandan ise uygulamada savcılarının, onun açık şikâyetlerini etkili şekilde soruşturmakta kusur gösterdiklerinden şikâyet etmiştir.

ii. Yasal Çerçeve

93. Aile içi şiddet bağlamında Mahkeme, bu tür yargılamalar açık şekilde zaman gerektirdiğinden ve benzer olayların yinelenmesinin engellenmesine hizmet edemeyeceğinden; şahsi ceza davası açma olanağının yeterli olmadığına hükmetmiştir (bkz., konunun Sözleşme'nin 8. maddesi altında incelendiği, *Bevacqua ve S./Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 83; ayrıca bkz., en yakınlar ve 3. madde bağlamında, *J.I./Hırvatistan*, No. [35898/16](#), § 63, 08 Eylül 2022). Ayrıca şahsi kovuşturmanın, aile içi şiddet mağduruna, kötü muamele yapanın suçunu cezai ispat standardında kanıtlayabilecek delilleri toplama sorumluluğunu ona kaydırarak aşırı bir yük yüklediğine hükmetmiştir (bkz. *Volodina/Rusya*, yukarıda anılan, § 82). Mahkeme benzer şekilde, tümü fiziksel yaralanmayla sonuçlanmayan, psikolojik veya ekonomik istismar gibi, birçok aile içi şiddet türleri itibarıyla; savcılığın, mağdurda yol açılan yaralanmalarının belli bir ağırlık derecesinde olmadıkça, hiçbir ceza soruşturmasının başlatılamayacağı görüşünün, koruma tedbirlerinin etkililiğine dair sorular ortaya çıkardığını tespit etmiştir (bkz. *T.M. ve C.M./Moldova Cumhuriyeti*, No. [26608/11](#), § 47, 28 Ocak 2014).

¹ Kararın özet çevirisi için bkz. "<https://www.patreon.com/posts/52605603>" ve "<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210914>".

95. Mahkeme, aynı kanunun 131/1 (5a) maddesiyle ilişkili biçimde yorumlandığında CK'nın 161. maddesi uyarınca, aile içi şiddet bağlamında uğranılan basit yaralanmanın yetkililerce kovuşturulduğunu ve mağdur tarafından kovuşturulmasına bırakılmadığını kaydetmektedir. Kimi zaman hatalı bir şekilde, devlet müdahalesinin yerinin olmadığı mahrem bir alan şeklinde görülen bir bağlam olan (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Volodina/Rusya*, yukarıda anılan, § 84) bu bağlamda işlenen şiddet eylemlerinin kamusal olarak kovuşturulması, bu husustaki şikâyetlerin soruşturmanın genel önemine dair topluma güçlü bir sinyal göndermektedir.

96. Ancak Mahkeme, zararın aile içi şiddet bağlamında yapılan bir zarar olarak görülmesi için şikâyetin öncesinde gerçekleşen tekrarlanan şiddet eylemlerinin saptanması gerektiğini gözlemlemektedir. Ulusal mahkemeler, “tekrarlanan” veya “sistematiki” üç şiddet eyleminden daha az olmayan anlamında yorumlamaktadır. Bu noktada Mahkeme, aile içi şiddetin tek bir olayın sonucu olarak dahi meydana gelebileceğini yinelemektedir (bkz. *Volodina/Rusya*, yukarıda anılan, § 81). Genellikle zamanla sıklık, yoğunluk ve tehlikede bir artış olan, birbirini izleyen aile içi şiddet sarmallarının, bu bağlamda sıklıkla gözlemlenen şablonlar olduğunu yinelemektedir (bkz. *Kurt/Avusturya*, yukarıda anılan, § 175). Dolayısıyla, devletin müdahale etmesi için tekrarlanan şiddet davranışı olaylarının gerektirmek, yetkililerin aile içi şiddet iddialarına derhal bir karşılık verme ve bu bağlamda hususi bir özen gösterme yükümlülüklerine uymamaktadır (bkz. *Kurt/Avusturya*, yukarıda anılan, §§ 165-166).

97. Dahası Mahkeme, Yargıtay Savcılığının, başvurucunun D.M.'yle aynı konutta zaman zaman birlikte yaşamasının yasa uyarınca “aile içi şiddet bağlamında” işlenen bir suçun mağduru olarak görülmesi için yeterli olmadığı açıklamasını not etmektedir. “Aile içi şiddet bağlamında”nın tanımındaki diğer yasal ölçütün de, yani söz konusu bireylerin “fiili bir evlilik ilişkisi içinde” birlikte yaşamasının da iki yetişkinin iki yıldan fazla bir süre bir ilişki içinde olmasını gerektirdiği anlaşılmaktadır. Mahkeme, yasayı, devam eden birlikte yaşamı gerektiriyor şekilde yorumlamanın yanı sıra mevzuattaki, bir ilişkideki her iki bireyin yetişkin ve iki yıldan fazla bir süredir birlikte yaşamaları şartını, aile içi şiddet bağlamında devletlerin Sözleşme'nin 3. maddesi altındaki yükümlülüklerinin bakış açısından haklı kılmanın çok zor olduğunu tespit etmektedir çünkü bunun, şiddetin bir kadına yakın partneri tarafından uygulandığı birçok olayı süzüp dışarda bırakması kaçınılmazdır (karşılaştırma için bkz., gerekli uyarlamalarla, *M.G./Türkiye*, No. [646/10](#), § 103, 22 Mart 2016).

98. Mahkeme, çocuklara (olaylar zamanında on beş yaşında olan başvurucuya) uygulanan şiddet bakımından, çocuklarda basit yaralanmaya yol açmanın şahsi kovuşturmaya tabi bir suç olduğunu ayrıca kaydetmektedir. Zarar, “aile içi şiddet bağlamında” verilmedikçe; tekrarlanan şiddet eylemleri olsa bile, bu böyledir. Küçüklerin şiddete uğradığı fakat şartların, “aile içi şiddet bağlamında”nın şekli şartlarını karşılamadığının değerlendirildiği durumlarda; küçük olan ve bunun tüm savunmasızlığını taşıyan mağdurlardan, hala saldırganlarına karşı mahkemeye gitme ve suçlamalarını sürdürmenin üstünden gelmelerinin beklenmektedir. Mahkemeye göre bu durum, devletin çocuklara karşı şiddeti yeterli biçimde engelleme ve bununla etkin biçimde mücadele etme yükümlülüğüyle neredeyse hiç bağdaştırılamaz.

99. Aslında CK'nın 49. maddesi, diğer türlü şahsi kovuşturmaya tabi olacak suçlara ilişkin istisnai durumlarda, bir savcıya re'sen ceza soruşturması başlatma ve ceza kovuşturmasını takip etme yetkisi vermektedir. Acizlik veya suçun failine bağımlılık

durumunda olmasından dolayı, mağdur kendi haklarını savunamıyorsa; bu böyle olmaktadır. Ancak Mahkeme, kamu kovuşturması takip etmenin bütünüyle, böyle olaylarda kanunen bir kovuşturmayı üstlenmek zorunda olmayan savcının takdirinde olduğunu gözden kaçırmamaktadır.

100. Yukarıdakiler temelinde Mahkeme, geçerli yasal hükümlerin, şahsi kovuşturmacılar sıfatıyla yargısal işlemleri başlatma ve takip etme konumunda olmayan mağdurlara (küçükler veya diğerleri) yapılan aile içi şiddete veya şiddete yeterince karşılık vermeye tamamıyla yeterli olmadığını değerlendirmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, mevzuatın, devletin aile içi şiddetin bütün türlerini cezalandıran ve mağdurlara yeterli güvenceler sunan etkili bir sistem uygulamaya koyma pozitif yükümlülüğünü karşılamadığını tespit etmektedir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Volodina/Rusya*, yukarıda anılan, § 85).

iii. *Yasal Çerçevenin Mevcut Davada Fiilen Uygulanışı*

101. Mahkeme, müteakiben savcıların başvuruçunun şikâyetlerine yanıtının Sözleşme gereklerini karşılayıp karşılamadığını inceleyecektir.

102. İlk olarak savcıların, başvuruçunun aile içi şiddet mağduru olduğu şikâyetine tepkileri, bir savcının müdahalesinden önce sistematik şiddet eylemlerini gerektiren geçerli yasal çerçeveye dayandırılmıştı. Diğer yandan, sistematik şiddetin gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya koymak için savcıların bir soruşturma yürütmesi gerekmekteydi. Özel kişiler tarafından gerçekleştirilen kötü muameleyle ilişkin savunulabilir bir şikâyet halinde, devletin etkili resmi soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin olarak bkz. *M. ve Diğerleri/İtalya ve Bulgaristan*, No. [40020/03](#), § 100, 31 Temmuz 2012; *Eremia/Moldova Cumhuriyeti*, No. [3564/11](#), § 51, 28 Mayıs 2013; *Bălşan/Romanya*, No. [49645/09](#), § 57, 23 May 2017. Mahkeme içtihatlarında tanımlandığı üzere uygulanabilir olan asgari standartlar, soruşturmanın bağımsız, tarafsız ve kamunun denetimine açık olması ve yetkili makamların örnek bir özen ve ivedilikle hareket etmesidir (bkz. *M. ve Diğerleri/İtalya ve Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 100; *Volodina/Rusya*, yukarıda anılan, § 92).

103. Somut olayda yerel sosyal destek müdürü, başvuruçunun o zamanki yetişkin erkek arkadaşı tarafından defalarca dövüldüğünü ve bir defasında onun yüzüne vurduğunu, yere ittiğini, yerdeyken onu tekmelediğini ve boğmaya çalıştığını ve tüm bunların onda fiziksel acı ve ıstıraba yol açtığını ve on onu ciddi korkmuş şekilde bıraktığını savcıya bildirmiştir. Mahkeme, bu bağlamda ilgili birçok soruşturma adımlarının izlenmesi gerektiğini değerlendirmektedir. Bunların, bilhassa tekrarlanan dövme iddialarının takip edilmesini içine alması gerekmekteydi. Ayrıca bunlar, onlarla da sınırlı kalmaksızın; özellikle şikâyetini geri çekmesi dikkate alındığında, “mavi odada” (kötü muamelenin çocuk mağdurlarının veya tanıklarının, özel olarak eğitilmiş uzmanlar tarafından, şüphelenilen failinin görüşünden uzak korunmuş bir alanda görüşülebileceği özel bir yer) başvuruçunun ifadesinin alınmasını, başvuruçunun arkadaşlarının ifadelerinin alınmasını ve D.M.’nin cezai geçmişine bakılmasını da içine alabilirdi.

104. Ancak savcı, tamamıyla polis tarafından yürütülen, yukarıdaki soruşturma eylemlerinden herhangi birini kapsamayan ön araştırmaya dayanmıştır (karşılaştırma için bkz. *Y ve Diğerleri/Bulgaristan*, No. [9077/18](#), § 103, 22 Mart 2022). Savcı, araştırmanın tespitlerini, soruşturma açmayı reddetmeye yeterli bulmuştur. Savcının sahip olduğu bilgi ve belgelerin, başvuruçunun D.M. tarafından defalarca dövüldüğüne dair bilgileri kapsamasına, çok sayıda ciddi şiddet eylemlerini içeren bir olayı detaylı biçimde

anlatmasına ve D.M.'nin başvuruçuyu öldürmeye teşebbüs ettiği ve olayın onda önemli acı ve gerginliğe yol açtığı iddiasını içermesine rağmen; bu, böyle olmuştur. Bu belgelere, yaralanmaları ve başvuruçu üzerindeki etkilerini tasdik eden bir tıbbi belge eşlik etmekteydi. Mahkeme, savcının bu şartlar altında harekete geçmekteki kusurunun noksanlık oluşturduğunu tespit etmekten kendini alamamaktadır.

105. Mahkeme bu bağlamda, Sofya Bölge Savcısının ceza kovuşturması aymayı reddetmesini, diğerlerinin yanı sıra başvuruçunun jinekolojik muayeneden geçmeyi reddetmesiyle haklı kıldığını görmezden gelemez. Mahkeme böyle bir savunmayı yetersiz bulmaktadır; dahası bu, cinsel değil fiziksel şiddetten şikâyet eden mağdur olduğunu iddia eden kişinin saygınlığına duyarsız ve saygısızdır.

106. Son olarak mağdurların hususiyle savunmasız olduğunda; mevzuat, savcılarını özel kovuşturmaya tabi olaylarda dahi ceza kovuşturması açma yetkisi vermektedir. Dosyadaki bilgiler temelinde Mahkeme, başvuruçunun bu kategoriye girdiği şeklinde değerlendirilebileceğini fakat onun durumunda, savcının harekete geçmekte kusur gösterdiğini değerlendirmektedir.

iv. Sonuç

107. Yukarıdaki mülahazalar, Mahkemenin, yetkililerin başvuruçuya hem hukuken hem pratikte yeterli koruma sunmakta başarısız olduğu sonucuna ulaşmasını sağlamaya yeterlidir.

108. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlali söz konusudur.

II. 3. MADDEYLE İLİŞKİLİ BİÇİMDE SÖZLEŞME'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİNİ İDDİASI

109. Başvuruçu, Sözleşme'nin 14 maddesine aykırı olarak yaş ve cinsiyet temelinde ayrımcılığa uğradığından şikâyet etmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik

113. Mahkeme, bu şikâyetin ne açıkça dayanaksız veya diğer herhangi bir nedenle kabul edilemez olduğunu kaydetmektedir. Bu nedenle kabul edilebilir bulunmalıdır.

B. Esas

a) Genel İlkeler

116. İlgili ilkeler öz olarak, aile içi şiddet de dahil olmak üzere kadına karşı şiddetin kadına karşı bir ayrımcılık şekli olduğunun ve devletin kadını böyle şiddetten korumadaki kusurunun kanunun eşit koruması haklarını ihlal edeceğinin tanınmasını kapsamaktadır. Bir başvuruçu, bir kez muamelede bir farklılığı kanıtlayınca; bu farklılığın haklı kılındığını kanıtlamak davalı devlete düşmektedir.

b) Bu İlkelerin Somut Davaya Uygulanması

118. Mahkeme, bunun, yetkililerin kadına karşı aile içi şiddet eylemlerine yanıtlarından kaynaklanan, bir Sözleşme ihlali bulduğu, Bulgaristan hakkındaki üçüncü dava olduğunu gözlemlemektedir (önceki iki dava *Bevacqua ve S./Bulgaristan*, yukarıda anılan, §§ 77-83 ve *Y ve Diğerleri/Bulgaristan*, yukarıda anılan, §§ 110-111). Mahkeme, bu kararlardan en yeni olanında, Bulgaristan'daki aile içi şiddetin ağırlıklı olarak kadınları etkilediğinde neredeyse hiç şüphe olmadığına da hükmetmiştir (bkz. *Y ve Diğerleri/Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 124). Kapsamlı resmi istatistiklerin

yokluğunda, mevcut davadaki başvuru, Bulgaristan'da kadına karşı şiddet hakkında çeşitli diğer istatistikleri sunmuştur. Bu istatistiklerden, kadınların Bulgaristan'daki ağırlıklı şiddet mağdurları olduğu ve Bulgaristan'ın yaygınlık, ağırlık ve kadın şiddet mağdurları tarafından ihbarların yokluğu bakımından bütün AB ülkeleri arasında en yüksek toplamı kaydettiği anlaşılmaktadır.

119. Muamelede bir farklılığı ilk görünüş itibariyle kanıtlama yükünü taşıyanın başvuru olduğunu dikkate alan Mahkeme, başvurunun yeterli istatistiksel belge sunduğundan (aksi yönde bkz. *Y ve Diğerleri/Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 126) ve böylelikle Bulgaristan'da aile içi şiddetin kadın bir mağduru olmasından dolayı, bu bağlamda cinsiyetiyle bağlantılı dezavantajları gidermek için yetkililer nezdinde bir eylemi gerektiren farklı bir konumda olduğuna dair ilk görünüş itibariyle haklı bir dava ortaya koyduğundan tatmin olmuştur

120. Hükûmet, genel beyanlar haricinde aile içi şiddet mağdurlarını korumaya ve saldırganları cezalandırmaya göre tasarlanmış hangi hususi politikaları takip ettiklerini ve ne etkisi olduğunu göstermemiştir. Mevzuatın nötr ifadelerle düzenlendiği ve aile içi şiddete karşı herkese eşit koruma sağladığı vurgulanmışlarsa da; Mahkeme, yukarıda 3 madde bağlamında, somut davada incelenen ilgili yasal hükümlerin Bulgaristan'da mağdurların çoğunluğu kadınlar olan aile içi şiddete yeterli şekilde karşılık veremediğini tespit etmiştir. Bulgaristan hukukunun aile içi şiddet sorununu ele almakta bütünüyle başarısız olduğu söylenemeyecek olmakla birlikte (aksi yönde bkz. *Volodina/Rusya*, yukarıda anılan, §§ 128 ve 132); mevcut davada değerlendirilen yasal hükümlerin yazılma ve yetkili makamlarca değerlendirilme şeklinin aile içi şiddetin birçok kadın mağdurunu kamusal kovuşturmadan ve böylelikle etkili korumadan mahrum bırakması kaçınılmazdı (karşılaştırma için bkz. *M.G./Türkiye*, yukarıda anılan, § 117). Mahkeme ayrıca, Bulgaristan'daki sorunun düzeyi ve yetkililerin bununla bağlantılı aile içi şiddetin kadınlar üzerindeki etkilerine özel dikkat gösterme ve bu doğrultuda hareket etme yükümlülüğü yetkililer tarafından tutulan kapsamlı resmi istatistiklerin yokluğunun onlar nezdindeki basit bir ihmal olarak bundan böyle açıklanamayacağını tespit etmektedir.

121. Ek olarak Mahkeme, görevinin, üstün şekilde siyasi bir karar olan (bkz. *Y ve Diğerleri/Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 130), Sözleşmecî bir devletin bir uluslararası anlaşmayı onaylayıp onaylamaması gerektiği hakkında karar verme olmadığını yinelemekle birlikte; Bulgar makamlarının İstanbul Sözleşmesi'ni onaylamayı reddetmesi yine de aile içi şiddetle etkili şekilde mücadele etmeye kararlılık düzeylerinin işareti olarak görülebilir.

122. Yukarıdaki birleşen unsurlar, Mahkemenin, başvurunun ilk bakış itibariyle doğru Bulgaristan'daki aile içi şiddet meselelerindeki genel bir kurumsal eylemsizlik vakasının aksini yetkililerin ispat edemediğini tespit etmesine yeterlidir. Başvurunun sunduğu istatistiklerin gösterdiği üzere, kesintisiz bir dönem boyunca kadınlar aile içi şiddete orantısız şekilde uğramaya devam etmektedir ve yetkililer, sorunla yeterli şekilde ilgilendiklerini kanıtlamamışlardır. Böyle bir durumda, başvurunun yetkililerin önyargısının bireysel olarak hedefi olduğunu göstermesi gerekli değildir (bkz. *Y ve Diğerleri/Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 122 (g)).

123. Yukarıdakiler itibariyle Mahkeme, 3 maddeyle ilişkili biçimde yorumlandığında Sözleşme'nin 14 maddesinin ihlalinin söz konusu olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

II. 41. MADDENİN UYGULANMASI

127. Yukarıda tespit edilen ihlallerin ağırlığını dikkate alan Mahkeme, manevi zararlara ilişkin bir miktarın bu davada haklı kılındığını değerlendirmektedir. Değerlendirmesini hakkaniyet temelinde yaparak Mahkeme, başvurucuya 10.000 avro (EUR) vermektedir.

130. Mevcut davada Mahkeme, doğrudan başvurucunun Mahkeme önündeki yasal temsilcisine ödenmek üzere bütün başlıklar altındaki masrafları karşılayan 3.000 EUR'ya hükmetmenin makul olacağını değerlendirmektedir.